

Tiedejulkaisijat kielivalintojen ristipaineessa – avoin keskustelutilaisuus kotimaisen tiedejulkaisemisen vastuullisuudesta

Suomalaisten tiedejulkaisijoiden kielivalintoihin kohdistuu monenlaisia paineita ja odotuksia. Tiedepoliittiset virtaukset ovat koko 2000-luvun ajan voimakkaasti ohjanneet tutkijoita englanninkieliseen julkaisemiseen. Suuntausta on julkisessa keskustelussa pääasiallisesti pidetty positiivisena erityisesti englanninkielisen tutkimuksen paremman vaikuttavuuden takia. Tämän vastapainoksi Suomessa on pidetty tärkeänä, että myös suomi ja ruotsi pysyisivät tieteen kielinä. Vastuullisen yhteiskunnallisen päätöksenteon ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksien kannalta on tärkeää, että erityisesti Suomea koskeva uusi tutkimustieto on kaikkien saavutettavissa heidän parhaiten puhumallaan kielellä. Myös tieteen tekijöiden kannalta on tärkeää, että omasta tutkimusaiheesta on mahdollista kirjoittaa kielellä, jolla ajattelu on vahvinta ja ilmaisuvoimaisinta. Näin tiedejulkaisemisen kielivalinnat voivat vaikuttaa siihen, kuinka tutkimustieto tavoittaa eri yhteiskuntaryhmiä, millaisia keskusteluja tieteestä syntyy – ja missä niitä käydään.

Samaan aikaan on kuitenkin huomattava, että yhä suurempi osa Suomessa työskentelevistä tutkijoista ja väestöstä on taustaltaan muita kuin suomenkielisiä. Toisaalta kyse on myös laajemmasta tieteen, kielen, kulttuurin ja yhteiskunnan vuorovaikutuksesta. Tieteen julkaisemisen kielellä on selkeä yhteys myös itse kieleen, kulttuuriin ja yhteiskuntaan, sillä kieli ei ole pelkästään viestinnän väline, vaan myös kulttuurisen merkityksen ja yhteiskunnallisen ajattelun kantaja ja välittäjä. Tiedejulkaisemisen kieli vaikuttaa suoraan myös kyseisen kielen sanaston, käsitteistön ja käytön kehittymiseen ja ylläpitämiseen monin tavoin. Kielen käyttö tieteen kielenä heijastaa ja muokkaa myös kulttuurista omakuvaa: esimerkiksi kansallisten kielten hyödyntäminen tieteessä vahvistaa paikallista kulttuuri-identiteettiä, kun taas kansainvälisten kielten käyttö yhdistää eri yhteisöjä osaksi globaalia tiedeyhteisöä. Kotimaisen tiedeyhteisön näkökulmasta tärkeää on julkaisujen saavutettavuus ja yhteisön sisäinen tiedonkulku. Voimakkaan ns. ”kansainvälistymisen” myötä kuitenkin esimerkiksi fennistien julkaisukenttä on hyvin fragmentoitunut. Kysymmekin:

- Täyttääkö tiedejulkaisun rajoittaminen kansalliskielille saavutettavuustarkoitustaan, jos se rajaa kasvavan joukon tieteentekijöitä ja kansalaisia suomalaisen tieteen ulkopuolelle? Miksi (jos) kotimaisissa julkaisuissa pitäisi voida julkaista englanniksi?
- Vai toimiiko se peräti kestävän kehityksen periaatteiden vastaisesti heikentämällä mahdollisuuksia osallisuuteen ja vuoropuheluun?
- Mitä seurauksia julkaisukentän fragmentoitumisella on suomalaisen (kieli)tieteen kehitykselle ja esimerkiksi opetukselle ja ohjaukselle? Onko sekin fragmentoitunut/siiloutunut ja mitä hyvää tai huonoa siinä ehkä on?

Työpajassa keskustellaan siitä, millaisessa ristipaineessa suomalaisen tiedejulkaisijat tekevät julkaisemiseen liittyviä kielivalintoja ja millainen mahdollinen rooli tiedejulkaisemisen kielivalinnoilla on vastuullisuuden toteuttamisessa.

- Voivatko tiedekustantajat edistää vastuullisuutta suosimalla suomeksi ja ruotsiksi julkaisemista vai onko suosiminen syrjivää tai tieteellistä keskustelua ja tutkimuksen vaikuttavuutta kapeuttavaa? Miten määrittelimme kotimaiskielisen tiedejulkaisemisen arvon?
- Täyttääkö englanniksikaan julkaiseminen vastuullisuustavoitteita yhteiskunnan monikielisyessä?

Työpajaan alustajiksi on kutsuttu suomalaisten kielitieteen julkaisujen edustajia sekä muita tieteellisen julkaisemisen toimijoita. Lisäksi toivotamme kaikki aiheesta kiinnostuneet lämpimästi tervetulleiksi kuuntelemaan ja osallistumaan keskusteluun. Tilaisuus on avoin.

Keskustelun (kutsu)osallistajat

Virittäjä, päätoimittaja Laura Visapää

Sananjalka, päätoimittaja Katri Priiki

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, kustannusjohtaja Kirsi Keravuori

Gaudeamus, kustannusjohtaja Leena Kaakinen (tai sijaistaja)

TSV, julkaisupäällikkö Sami Syrjämäki

Julkaisufoorumi, pääsihteeri Janne Pölönen

Tiedekustantajien liitto, puheenjohtaja Mikael Laakso

Keskustelua vetävät Puhe ja kieli -lehden edustajana osastotoimittaja Mari Honko (yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto) ja pitkän linjan tiedejulkaisemisen toimija Anne Mäntynen (tietokirjallisuuden professori, Julkaisufoorumin ohjausryhmän jäsen, Helsingin yliopisto)